

Ли́лия Же́лева,
*студентка з курсу факультету слов'янської філології
Софійського університету «Св. Климент Охридски» (Болгарія)*

КАЗКИ АНГЕЛА КАРАЛІЙЧЕВА

У розвідці висвітлено особливості творчого доробку болгарського казкаря Ангела Каралійчева. Окреслено художню специфіку найвідоміших казок письменника, написаних за фольклорними мотивами; зауважено їхню сюжетну схожість із українськими народними казками.

Ключові слова: літературна казка, фольклорний мотив.

Liliya Zheleva

Fairy Tales by Angel Karaliychev

The article deals with the peculiarities of literary heritage of the Bulgarian fairy tale writer Angel Karaliychev. It has highlighted the artistic features of the most famous fairy tales by the writer created on the folk basis; it has emphasized their plot similarity to Ukrainian folk fairy tales.

Key Words: literary fairy tale, folk basis.

Болгарський письменник і казкар Ангел Каралійчев народився 21 серпня 1902 р. у селі Стражица. Він ріс під магічним впливом прекрасних народних пісень, які йому співала мати, у чарівному світі легенд та переказів рідного краю. Навчався у рідному містечку, у гімназії у місті Велико Тирново, та у Вільному університеті у Софії. Працював у часописі «Новий шлях» («Нов път»).

За чотири десятиліття творчої діяльності Ангел Каралійчев написав багато оповідань, повістей, а також казок. Його казки стали популярними у Болгарії завдяки прекрасному таланту оповідача, знавця народної творчості та дитячої психології. Багато текстів А. Каралійчева побачили світ у збірнику «Болгарські народні казки» («Български народни приказки»), а також у авторських виданнях, серед яких його перша книга «Ведмежа» («Мечо»), повісті «Гануся» («Ането») та «Тошко Африканський» («Тошко Африкански»).

У творчості А. Каралійчева особливе місце займають казки для дітей. Серед них найвідоміші: «Пшенична паляниця» («Житената питка»), «Найдорожчий подарунок» («Най-скъпият подарък»), «Три брати та золоте яблуко» («Тримата братя и златната ябълка»). Ангел Каралійчев використовував багато мотивів з болгарських, українських, англійських, білоруських, бірманських, в'єтнамських, єгипетських, індійських, італійських, китайських російських, японських народних казок, але не переказував їх дослівно, а «болгаризував» їх, перетворював, пристосовував до болгарської реальності. Деякі з казок написані за болгарськими народними мотивами: «Хитромудрий осел» («Хитроумното магаре»), «Іжо-Міжо і Клан-Клан» («Ижо-Мижо и Клан-Клан»), «Мати» («Майка»), «Пшенична паляниця» («Житената питка»), «Осіньна казка» («Есенна приказка») та інші. Свій перший твір для дітей - казку «Пшенична паляниця» - Ангел Каралійчев написав, коли йому було двадцять два роки. Оpubлікували її у часописі «Дитяча радість» («Детска радост»). Чимало його творів перекладено різними мовами світу.

Ангел Каралійчев помер 15 грудня 1972 р. у Софії.

Світ казок А. Каралійчева - синтез реального і фантастичного. Його твори висвітлюють соціально-побудові ситуації, проте у канву розповіді вплетені фантастичні елементи. Тварини розмовляють, люди отримують незвичайну силу, неможливе стає можливим. Мова його казок - проста, близька до народної. Реальність перетворюється у казку, і разом з тим вона стає поетичною. Він показує красу повсякдення. Його казки - кольорові, колоритні, самобутні і неповторні.

Оповідачі у казках найчастіше бабусі та дідусі. Інколи автор сам розповідає казку у формі бесіди з дітьми. У невимушеній формі він розпитує дітей: «Скільки тобі років?», «Що ти маєш у своїй кольоровій торбі?» і т.д. Його персонажі — звичайні, прості люди, які живуть у селі, діти, сироти, тварини, птахи, дерева, рослини. Імена, які зустрічаються, теж звичайні болгарські: Матейчо, дідусь Божіл, бабуся Тіша, Момчїл і т.д.

Серед найпопулярніших казок Ангела Каралійчева — «Пшенична паляниця», вона дуже схожа на українську народну казку «Колобок». У обох казках розповідається про вироби з пшеничного борошна, які оживають і перетворюються у казкового мандрівника.

Незважаючи на подібні мотиви, герої казок різні; в українській казці головні герої — це колобок, дід, бабуся, вовк, ведмідь, заяць, лисичка, у болгарській — паляниця, бабуся, внуки (Кунето і Ваню), дядько, пшенична зернина, колодязь.

В кінці української казки лисичка з'їла колобка, а в болгарській казці кінець

відкритий. Автор закінчує казку словами бабусі: «А піду-но я до хати подивлюсь чи не повернулась бува паляниця!» Казки Ангела Каралійчева завжди мають щасливий кінець, його герої переборюють зло, заздрість, смуток. У його казках піднімається моральна проблематика, актуалізується гумористична тематика, релігійно-сентиментальні сюжети. Теми у казках болгарського письменника пов'язані з працелюбністю та лінівістю, взаємодопомогою та егоїзмом, любов'ю та ненавистю.

Ангел Каралійчев писав твори не лише для малих ситачів, а й для дорослих, для кожного, хто любить правду, мораль, красу, поезію та мудрість у житті. Тому що життя – це найпрекрасніша казка, а казка – це найкращий приклад для життя.